

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum homo absque gratia per sua naturalia possit præcepta legis
obseruare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ac per hoc primi principij reliquorum: reliqui autem actus sub
 isto sunt. Majoris autem virtutis est posse in actum summum, &
 in actus inferiores: unde & virtus vltimum potentia dicitur
 primo Celi: tum quia actus iste viuiter fratem actuum humanoru
 bonam exigit vt materiam, non autem alij. Non enim quicumque

malum aliquid facit, impedimentum
 prestat sibi, vt non
 possit quando oportet, reddere mutuū
 sed quicumque malum aliquid facit,
 ipso facto reddit actum illum, & seipsum
 illo infectum, vt sic, irreferibilis in
 Deum vt finem: ac per hoc non potest
 omnia a se dilecta referre in Deum vt
 finem: vt quod faciebat homo in natura
 integra, vt in natura dicitur. Et sic
 patet veritas conclusionis quantum ad
 veritatem partem, scilicet qd integra natura
 hoc poterat, & qd corrupta non potest,
 nisi adiutorio gratie sanantis in
 presenti vita inchoate per charitatem
 via, qua nihil contra Dei dilectionem
 admittimus, & super omnia nostra
 simpliciter, sed referibilis, ipsum diligimus:
 consummate autem in patria, in qua
 omnia simpliciter i Deū diriguntur, quia ipse
 erit omnia in oibus.

Ad dubitationem motam contra rationem literę dicitur, quod medium est esse opus conaturale, sed naturale potest sumi dupliciter. Vno modo, pro eo quod fuit ex natura. Et sic sumendo naturale sicut fuerat ad inferendam primam partem conclusionis, scilicet qd natura integra potest: & sic accipit obiectio naturale. Sed quia tunc minor esset fallacia, quia diligere Deum super omnia appetu rationali, vt expositum est, nõ est nobis sic naturale, vt fuit ex natura, vt patet: ideo alio modo sumitur naturale pro eo quod est secundum naturam. Et sic diligere Deum super omnia, est naturale, & sic sumitur hic, & inferunt primam partem conclusionis cum veritate virtusque præmissæ. Secunda autem conclusio pars, scilicet quod natura corrupta hoc non potest, non probatur in litera ex illo medio, vt patet intuenti literam, vbi post probatam conclusionem directę responsionem quęsito, quod in natura integra homo hoc poterat bonum proprium, quod deficit natura corrupta ab actu illo. vnde medium ad secundam partem conclusionis, seu ad secundam conclusionem, est pronitas voluntatis ad priuatum bonum. hæc enim perdit vigore in nobis adeo viget, vt oporteat in malum aliquod cadere, vt ex dictis patet.

In eodem tertio articulo discutiendum esset, an diligere Deum super omnia, sit naturale homini, nisi in prima parte discussum fuisset. Veruntamen si queratur, cuius virtutis moralis sit actus diligere Deum super omnia, dicendum est, cum ille actus sit ad alterum, cui non potest reddi æquiualens, quod ad iustitiam spectat, cuius pars est pietas, quę parentibus, quibus etiam non

est reddere æquiualens, debet reddi: & religio, quę cultum Deo exhibet &c.

Super quæstio. centesimanona, articulum quartum.
 In articulo quarto eiusdem 109. q. dubium circa titulum occurrit, an sit quæstio de omnibus præceptis omnis legis. Quod enim sit sermo de omnibus apparet, tum ex eo quod indistincte quæstio proponitur: tum ex eo quod si de præceptis veteris legis tantum, esset sermo, iam determinatus esset in præcedentibus. Quod uerò nõ, apparet ex eo, quod præcepta nouę legis nõ nominantur, nec examinantur in toto discursu articuli: tum ex eo quod impossibile notorie constat esse, quod præcepta fidei possint sine lumine fidei seruari.

Ad hoc dicitur, quod certum hic est quod articulus iste intelligitur de omnibus præceptis diuine legis, siue nouę siue ueteris. Quod enim sit sermo de lege diuina, in corp. ar. ex corpore articuli patet ubi affert ratione, quod nihil aliud dicitur esse peccatum, quam diuini mandatorum transgressio. Quod uerò de omnibus præceptis sit sermo, ibidem patet, quoniam bis replicatur ly, omnia mandata.

In corpore articulo eiusdem, dubium occurrit, ubi author dicit, quod homo in statu nature integre potest omnia diuina mandata implere quantum ad substantiam operum. Hoc enim intellectum de præceptis diuinis vniuersaliter, fallum esse constat, nam nec credere supernaturalia fidei, nec adimplere actiones sacramentales in quocunque statu potest homo per sua sola naturalia, etiam quantum ad substantiam operum, quoniam opus est ad credendum diuina reuelatione: saltem monstrante, & ad actiones sacramentales potestate supernaturali, alioquin inuili fit.

Ad hoc dicitur dupliciter, primo quod mandata diuina sunt duplicia, quedam habentia uim mandati quantum ad utrumque seorsum, scilicet quantum ad substantiam operum, & quantum ad modum supernaturalem. Quedam autem non habentia uim mandati sine modo supernaturali. In primo genere sunt omnia præcepta, quę impleta ex naturalibus satisfaciunt præcepto alicui: in secundo autem sunt, quę si ex puris naturalibus fiant, nulli præcepto satisfiunt. Et quoniam articulus iste comparat naturam gratie necessariae ad operandum, & præcepta quę non habent uim præcepti nisi cum modo supernaturali, ad ordinem gratie spectant, ideo o sub nomine præceptorum diuine legis quantum ad substantiam operum obseruabilem, non ueniunt nisi præcepta, in quibus habet locum distinctio præcepti utroque modo obseruabilis. Et secundum hoc præcepta fidei & spei, quia non sunt præcepta nisi in quantum ex fide & spe fiunt, non cadunt sub hac distributione, & propterea author solius præcepti dilectionis inter spectantia ad theologales uirtutes

mcmi-

ARTICVLVS IIII.

Utrum homo sine gratia per sua naturalia legis præcepta implere possit.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur, quod homo sine gratia per sua naturalia possit præcepta legis implere. Dicit enim Apostolus ad Rom. 2. Quod gentes quę legem non habent, naturaliter ea quę legis sunt, faciunt: sed illud quod naturaliter homo facit per seipsum, potest facere

etiam in quocunque statu potest homo per sua sola naturalia, etiam quantum ad substantiam operum, quoniam opus est ad credendum diuina reuelatione: saltem monstrante, & ad actiones sacramentales potestate supernaturali, alioquin inuili fit.

Ad hoc dicitur dupliciter, primo quod mandata diuina sunt duplicia, quedam habentia uim mandati quantum ad utrumque seorsum, scilicet quantum ad substantiam operum, & quantum ad modum supernaturalem. Quedam autem non habentia uim mandati sine modo supernaturali. In primo genere sunt omnia præcepta, quę impleta ex naturalibus satisfaciunt præcepto alicui: in secundo autem sunt, quę si ex puris naturalibus fiant, nulli præcepto satisfiunt. Et quoniam articulus iste comparat naturam gratie necessariae ad operandum, & præcepta quę non habent uim præcepti nisi cum modo supernaturali, ad ordinem gratie spectant, ideo o sub nomine præceptorum diuine legis quantum ad substantiam operum obseruabilem, non ueniunt nisi præcepta, in quibus habet locum distinctio præcepti utroque modo obseruabilis. Et secundum hoc præcepta fidei & spei, quia non sunt præcepta nisi in quantum ex fide & spe fiunt, non cadunt sub hac distributione, & propterea author solius præcepti dilectionis inter spectantia ad theologales uirtutes

mcmi-

est reddere æquiualens, debet reddi: & religio, quę cultum Deo exhibet &c.

Super quæstio. centesimanona, articulum quartum.
 In articulo quarto eiusdem 109. q. dubium circa titulum occurrit, an sit quæstio de omnibus præceptis omnis legis. Quod enim sit sermo de omnibus apparet, tum ex eo quod indistincte quæstio proponitur: tum ex eo quod si de præceptis veteris legis tantum, esset sermo, iam determinatus esset in præcedentibus. Quod uerò nõ, apparet ex eo, quod præcepta nouę legis nõ nominantur, nec examinantur in toto discursu articuli: tum ex eo quod impossibile notorie constat esse, quod præcepta fidei possint sine lumine fidei seruari.

Ad hoc dicitur, quod certum hic est quod articulus iste intelligitur de omnibus præceptis diuine legis, siue nouę siue ueteris. Quod enim sit sermo de lege diuina, in corp. ar. ex corpore articuli patet ubi affert ratione, quod nihil aliud dicitur esse peccatum, quam diuini mandatorum transgressio. Quod uerò de omnibus præceptis sit sermo, ibidem patet, quoniam bis replicatur ly, omnia mandata.

In corpore articulo eiusdem, dubium occurrit, ubi author dicit, quod homo in statu nature integre potest omnia diuina mandata implere quantum ad substantiam operum. Hoc enim intellectum de præceptis diuinis vniuersaliter, fallum esse constat, nam nec credere supernaturalia fidei, nec adimplere actiones sacramentales in quocunque statu potest homo per sua sola naturalia, etiam quantum ad substantiam operum, quoniam opus est ad credendum diuina reuelatione: saltem monstrante, & ad actiones sacramentales potestate supernaturali, alioquin inuili fit.

Ad hoc dicitur dupliciter, primo quod mandata diuina sunt duplicia, quedam habentia uim mandati quantum ad utrumque seorsum, scilicet quantum ad substantiam operum, & quantum ad modum supernaturalem. Quedam autem non habentia uim mandati sine modo supernaturali. In primo genere sunt omnia præcepta, quę impleta ex naturalibus satisfaciunt præcepto alicui: in secundo autem sunt, quę si ex puris naturalibus fiant, nulli præcepto satisfiunt. Et quoniam articulus iste comparat naturam gratie necessariae ad operandum, & præcepta quę non habent uim præcepti nisi cum modo supernaturali, ad ordinem gratie spectant, ideo o sub nomine præceptorum diuine legis quantum ad substantiam operum obseruabilem, non ueniunt nisi præcepta, in quibus habet locum distinctio præcepti utroque modo obseruabilis. Et secundum hoc præcepta fidei & spei, quia non sunt præcepta nisi in quantum ex fide & spe fiunt, non cadunt sub hac distributione, & propterea author solius præcepti dilectionis inter spectantia ad theologales uirtutes

ar. 1. hui' q.
 inf. ar. 5. ad 1. & 2. Et 2. distinct. 28. artic. 3. & dist. 41. in ex. po. lit. ad 5. Et ueri. q. 25. ar. 14.

meminit in responsione ad tertium, ut in sinuaret quod de his disputabat, que solum gratiam non continebant. A doctrina di nam que disputatione ne dum puerili, remotissimum est, ut uertatur in dubium de preceptis solius gratia, si per naturalia expleri possunt. Et secundum hoc, licet titulus articuli fuerit de legis preceptis, indistincte, tamen per hoc de omnibus responsio, cum tali distinctione, scilicet quo ad substantiam operum, uel modum supernaturalium, insinuauit, quod illa, que non nisi supernaturaliter seruari possunt, discussionem non egent. Sed huic responsioni obuiat primo, quod author non distinguit obseruationem mandatorum, quantum ad substantiam, contra obseruationem eorundem supernaturaliter, sed ex charitate. Dicit tamen potest, quod gen^o a specie nominauit super naturale a charitate: quia in proposito equiualent.

Ad Dam. no precula fin. 10. 7.

Ar. prece.

c. 88. non procul a prin. to mo 6.

D. 1048.

c. 3. circa pri. 10. 7.

absque gratia. ergo homo potest legis precepta facere absq. gratia.

¶ 2 Præterea. Hieronymus dicit in expositione catholice fidei * illos esse maledicendos, qui Deum precepisse homini aliquid impossibile dicunt: sed impossibile est homini quod per seipsum implere non potest. ergo homo potest implere omnia precepta legis per seipsum.

¶ 3 Præterea. Inter omnia precepta legis maximum est illud: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ut patet Matth. 22. sed hoc mandatum potest homo implere ex solis naturalibus, diligendo Deum super omnia, ut supra dictum est. * ergo omnia mandata legis potest homo implere sine gratia.

SED CONTRA est, quod Aug. * H dicit in lib. de hæresibus hoc pertinere ad hæresim Pelagianorum, ut credant sine gratia hominem posse facere omnia diuina mandata.

RESPON. Dicendum, quod implere mandata legis contingit dupliciter. Vno modo quantum ad substantiam operum, prout scilicet homo operatur iusta, & fortia, & alia uirtutis opera & hoc modo homo in statu nature integre potuit omnia mandata legis implere, alioquin homo non potuisset in statu illo non peccare, cum nihil aliud sit peccare, re, quam transgredi diuina mandata: sed in statu nature corrupte non potest homo implere omnia mandata diuina sine gratia saluante. Alio modo, possunt impleri mandata legis non solum quantum ad substantiam operis, sed etiam quantum ad modum agendi, ut scilicet ex charitate fiant: & sic neque in statu nature integre, neque in statu nature corrupte potest homo implere absque gratia legis mandata. Vnde August. in lib. de correptione & gratia, * cum dixisset quod sine gratia nullum prorsus bonum homines faciunt, subdit. Non solum ut monstrante ipsa quid faci-

fidem esse ueram, ut Ecclesia tenet: constat enim quod la supernaturali gratia adiutus crederet. Possit sperare se fore beatum in celo, quamuis iniquus sit sicut & fides. Sed ad propositum satis est de substantiam operum, quam in hæresis, quantum ad

dum sit, sciant, uerum etiam ut præstante ipsa, faciant cum dilectione quod sciunt. indigent insuper in utroque statu auxilio Dei mouentis ad mandata implenda, ut dictum est. *

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut August. dicit in lib. de spiritu & litera. * Non moueat quod naturaliter dixit, eos quæ leges sunt facere: hoc enim agit Spiritus gratia, ut imaginem Dei, in qua naturaliter facti sumus, ista ret in nobis.

AD SECUNDUM dicendum, quod illud quod possumus cum auxilio diuino, non est nobis omnino impossibile, secundum illud Philosophi in 3. Ethico. * Quæ per amicos possumus, aliquo modo nos possumus. Vnde Hieron. * Ibidem constitetur sic nostrum liberum esse arbitrium, ut dicamus nos semper indigere Dei auxilio.

AD TERTIUM dicendum, quod præceptum de dilectione Dei non potest homo implere ex puris naturalibus secundum quod ex charitate impletur, ut ex supradictis patet. *

ARTICVLVS V.

Vtrum homo possit mereri uitam æternam sine gratia.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod homo possit mereri uitam æternam sine gratia. Dicit enim Dominus Matth. 19. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata: ex quo uidetur, quod ingredi in uitam æternam, sit constitutum in hominis uoluntate: sed id quod in nostra uoluntate constitutum est, per nos ipsos possumus. ergo uidetur quod homo per seipsum possit uitam æternam mereri.

¶ 2 Præter. Vita æterna est merces, uel præmiū, quæ hominibus redditur a Deo, secundum illud Matth. 5. Merces uestra multa est in celis: sed merces, uel præmiū redditur a Deo homini secundum opera

Super Questionem centesimam nonam Articulum quintum

IN articulo quinto quæcunque dicenda essent, in questione ultima, in articulo primo, De merito, & de premio, De necessitate gratia respectu meriti ad premium. Incognito namque merito, non plene quæritur

et
se
nu
te
re
ne
co
est
re
6.
gl
ato
6.
fin
tem
Et
res
qui
du
pre
pro
tet
du
sed
tig
tam
ad
rad
&
ne
lun
Au
ho
ne
Ro
est
per
etia
data
eort
A
cedi
na
sine
rior
ho
auxi
null
¶ Su
10.
sum
IN ar
cul
re Deum
na, nam
excedit
litera
rum di
secund
rum di
gestima
thone
lo ul
Alteru
clation
contra
Intra a
tra cor
dem-q
teff a